

Grava verko de la kreinto de Novial

Věra BARANDOVSKÁ-FRANK

Recenzo de la verko

Otto Jespersen. 1937/38; 2013. *Meine Arbeit für eine internationale Sprache*. (Membioografiaj materialoj de la kreinto de Novial.) El Novial tradukis Kurt Neumann. Reprilaboris, komentis kaj kun bibliografio eldonis Reinhard Hauptenthal. Bad Bellingen: Edition Iltis. ISBN 978-3-943341-03-4, ISSN 1866-0622. 64 pp., broŝurita fotokopiaĵo, 14,5 × 21 cm.

Profesoro Otto Jespersen (1860–1943) estis famkonata dana lingvisto. Li estis membro de la Dana Akademio de la Sciencoj kaj de pluraj akademioj kaj sciencaj asocioj tra la mondo, honora profesoro de kelkaj usonaj kaj eŭropaj universitatoj. Lia bibliografio entenas 825 publikaĵojn. Liaj verkoj *A Modern English Grammar on Historical Principles* (unue eldonita en 1922) kaj *Growth and Structure of the English Language* (unue eldonita en 1905) estas ĝis nun mondvaste konsultataj. Respektata estas ankaŭ lia holisma teorio pri la ekesto de la homa lingvo. Al la ĝenerala lingvistiko Jespersen plue kontribuis per la teorio pri rango kaj plektaĵo kaj la koncepto de kunteksto. Krome li famiĝis kiel kunfondinto de la *International Phonetics Association*.

Ne malpli interesa estas lia interlingvistika laboro. Li lanĉis en 1930 la unuan difinon de interlingvistiko kaj tiel efektivigis la proponon starigitan en 1911 de Jules Meysmans. Jespersen engaĝiĝis en pluraj internaciaj lingvistikaj organizaĵoj: en *Academia pro Interlingua*, en la *Délégation pour l'adoption de la langue auxiliaire internationale*, en la Akademio de Ido kaj en *International Auxiliary Language Association* (IALA). Sian propran projekton Novial li publikigis en 1928. En 1934 la Ido-revuo *Mondo* transiris al Novial kaj renomiĝis *Novialiste*, aperante sub la redakto de Per Ahlberg (1864–1945) en Stokholmo.

La verko *Meine Arbeit für eine internationale Sprache*, kies danan originalon Per Ahlberg tradukis al Novial kun la titolo *Men labore por un international lingue* publikigis en du partoj: *Ante li mondemilitie* en *Novialiste* 18 (decembro 1937), pp. 297–318, kaj *Pos li monde-guere* en *Novialiste* 20–21

(junio 1938), pp. 322–336. En 1938 Jespersen mem uzis malpli longan danan version en sia propra biografio *En sprogmands levned* ‘La vivo de lingvemulo’ en la 9-a kaj 14-a ĉapitroj. Tiu ĉi biografio siavice aperis en 1995 en angla traduko, kun komentoj, fotoj kaj bibliografio. La nun prezentata germana traduko de Kurt Neumann estis jam publikigita kun komentoj kaj postparolo de Detlev Blanke en 1977 en Berlino (Zentraler Arbeitskreis Esperanto im Kulturbund der DDR). Observema leganto trovas tiun ĉi fakton en la bibliografia parto de la verko, ĉar Reinhard Haupenthal ne mencias ĝin en sia enkonduko, kvankam li tie dankas i.a. al Detlev Blanke pro “valoraj informoj kaj indikoj”.

Jespersen unue esprimas sian intereson pri artefaritaj lingvoj kaj sian engaĝiĝon ĉikampe. Li emfazas la rolon de Louis Couturat (1868–1914) kaj detale priskribas la laboron de la “Delegitaro por alpreno de internacia helpanta lingvo”, inklude de siaj personaj pritaksoj de unuopaj membroj, siajn kontaktojn kun ili, kaj kompreneble sian propran kontribuon al la ekesto de Ido. Ne mankas mencioj pri reago de esperantistoj kaj precipe de Zamenhof mem.

El la ĉapitro 1.6 oni ekscias pri origino de la mito longe ekzistinta inter la esperantistaro, nome ke la aŭtoro de Ido estas Louis Beaufront (1855–1935). Jespersen mem opiniis tion ĝis sia morto, nesciante, ke li estis miskompreninta erare adresitan leteron de Couturat.¹ Detale estas priskribata ankaŭ la persona renkontiĝo de Jespersen kun Zamenhof, streboj de parizaj esperantistoj atingi kunlaboron kun Jespersen, kaj la unua jardeko de la Ido-movado.

La dua parto komence mencias la aktivecon de la Ligo de Nacioj kaj la fondon de IALA, precipe personajn rilatojn de ties fondintino Alice Vanderbilt Morris (1874–1950) al Jespersen. Multe da loko estas kompreneble dediĉita al la projekto Novial. Tre gravaj estas informoj pri IALA-konferenco en 1930, kiu analizis ses internaciajn lingvojn inklude de Esperanto kaj Ido, kaj la Internacia Kongreso de Lingvistoj en 1931, dum kiu Jespersen sukcesis interesigi mondfamajn lingvistojn pri la graveco de internacia lingvo.

La lasta, koncize priskribita grava evento estas renkontiĝo de Jespersen kun Edgar de (von) Wahl (1867–1948), aŭtoro de *Occidental*. Detala dulingva raporto aperis en la aparta numero de *Novialiste* en junio 1935. La titolpaĝa foto el tiu ĉi eldono troviĝas ankaŭ sur la kovrilpaĝo de la prezentata verko.

Reinhard Haupenthal per tiu ĉi reldono evidente celas denove alirigi al germanlingvaj legantoj historian materialon pri la interlingvistika agado de Jespersen. Ni rememoru, ke la libro pri la projekto Novial aperis en 1928 en germana traduko de Siegfried Auerbach kaj ke Haupenthal mem estas eldoninta en 1976 germanan tradukon de la artikolo de Jespersen el la jaro

¹El priesploro de leteroj de Louis Couturat klaras, ke li estis la aŭtoro de Ido. Vidu ekzemple Blanke (1998:16).

1930 “A new science: interlinguistics” (mire, ĝuste tiun ĉi gravan artikolon mi vane serĉas en la bibliografia parto de la broŝuro). Lia merito konsistas, kiel li diras en la antaŭparolo, en zorgeme faritaj piednotaj komentoj pri personoj, okazaĵoj kaj publikaĵoj menciitaj en la prezentata teksto de Jespersen (tiaj piednotoj grandparte troviĝas ankaŭ en la angla traduko de la propra biografio de Jespersen), kaj aldono de ĝisdatigita bibliografio.

La broŝuro estas certe utila por germane legantaj interlingvistoj-historiemuloj. Nur ĝia kovrilo el ordinara 80-grama senbrila papero kun algluita slipeto de erarkorektoj vekas iom modestan impreson (la kajero de *Novialiste* el 1935, el kiu estas transprenita la kovrilpaĝa foto, estas aperinta sur bonkvalita duonbrila papero). Kiel stud- kaj labormaterialo ĝi estas nepre taŭga.

Referenco

Blanke, Detlev. 1998. Wilhelm Ostwald, Ido und die Interlinguistik. **En:** Becker, Ulrich; Wollenberg, Fritz (red.), *Eine Sprache für die Wissenschaft? Beiträge des Interlinguistik-Gedenkkolloquiums für Wilhelm Ostwald am 9. November 1996, an der Wirtschaftswissenschaftlichen Fakultät der Humboldt-Universität zu Berlin*, pp. 13–31. Interlinguistische Informationen, Beiheft 3. Berlino: Gesellschaft für Interlinguistik, 120 pp.

Věra Barandovská-Frank (n. 1952) studis klasikajn kaj modernajn lingvojn, doktoriĝis pri historio de antikva literaturo (PhDr.) kaj pri klasika filologio (Dr.). Habilitiĝis 1994 pri interlingvistiko ĉe Akademio Internacia de la Sciencoj (AIS) San Marino, kie ŝi estas profesoro. Instruis en Teknika Universitato Ostrava (CZ) kaj Universitato Paderborn (DE), estas honora profesoro de Blaga-Universitato Sibiu (RO), ekstera instruanto de Konstantin-Universitato Nitra (SK) kaj de la Interlingvistikaj Studoj ĉe Mickiewicz-Universitato Poznań (PL). Ŝi estas aktiva membro de la germana societo pri interlingvistiko (Gesellschaft für Interlinguistik) kaj krome engaĝiĝas en la movado por la viva Latina. Ŝi laboras en Instituto por Kibernetiko en Paderborn kiel eldonistino kaj redaktoro de la revuo *Grundlagenstudien aus Kybernetik und Geisteswissenschaft* kaj verkis centon da publikaĵoj.

Adreso: Kleinenberger Weg 16 a, DE-33100 Paderborn, Germanio

Retpoŝta adreso: <barandov@mail.uni-paderborn.de>

Ricevita 2013-08-04

Akceptita por publikigo 2013-08-06